

A NÉPMOZGALMI
STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS
SZABÁLYAI.

[Handwritten signature]
X

BUDAPEST, 1907.
ORSZÁGOS KÖZPONTI KÖZSÉGI NYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.
VI., VÁCZI-KÖRUT 61.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Joc-6. K. Állam- és Társadalomtudományi Kar Könyvtára
Left. naplő: ~~1956~~ / Lsz.: _____
1956 XII csoport: _____ szám.

~~CTE
K. Állam- és Társadalomtudományi Kar Könyvtára
Left. naplő: _____ / Lsz.: _____
1956 XII csoport: _____ szám.~~

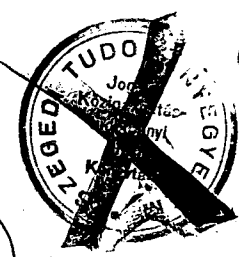
~~CTE
K. Állam- és Társadalomtudományi Kar Könyvtára
Left. naplő: _____ / Lsz.: _____
1956 XII csoport: _____ szám.~~

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Jog- és Közigazgatástudományi Kar Könyvtára

Let. napló: _____
Let. napló: _____
csop. szám: _____

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Jog- és Közigazgatástudományi Kar Könyvtára

Let. napló: VI. sz. 1039
csop. szám: _____

B422

Népmozgalmi statisztikai adatszolgáltatás.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Jog- és Közigazgatástudományi Kar Könyvtára

Let. napló: 14271 sz.: _____
1956 XII. csop. szám: _____

I. Általános rendelkezések.

1. A népmozgalmi statisztikai adatszolgáltatás céljaira az anyakönyvvezető négyféle űrlapot használ. Ugymint: az *a)* mintájú születési lapot, a *b)* mintájú házassági lapot, a *c)* mintájú halálozási lapot és a *d)* mintájú Orvosi Értesítőt. Ez utóbbit azonban, amely a *c)* mintájú űrlap kiegészítésére szolgál, csak az esetben állítja ki, ha az elhunyt a halált okozó utolsó betegségében orvosi kezelésben részesült, de a halottvizsgálati bizonyítványt nem orvos állította ki, vagy halottvizsgálati bizonyítvány nem állítottatott ki.

Utasítás.
Az anyakönyv-
vezető adat-
szolgáltatási
kötelezettsége.

Budapesten az *a)*, *b)* és *c)* mintájú statisztikai lapokon kívül a statisztikai adatgyűjtés céljaira szolgál még a szülésznői bárca, amelyet a budapesti anyakönyvvezetők a születés bejelentésekor a bejelentőtől átvenni s a születési anyakönyv megfelelő folyó számával ellátni kötelesek. (A. U. 131. §)

Jegyzetek. 1. Miután a népmozgalmi statisztikai adatok gyűjtése az 1897 ; XXXV. t.-cikk 3. §-ának megfelelően a m. kir. központi statisztikai hivatalnak az országgyűlés elé terjesztett munkatervébe felvétellett : az anyakönyvvezetők ez irányú adatszolgáltatási kötelezettsége nem csupán a fenti rendeleten nyugszik, hanem a m. kir. központi statisztikai hivatalról szóló 1897 : XXXV. t.-cikkben is, amelynek 9. §-a szerint :

„Közhivatalok s mindennemű polgári és egyházi hatóságok, valamint azok közegei kötelesek az 1. §-ban kitézött célra szükséges adatokat a központi statisztikai hivatalnak, a 3. §-ban megszabott korlátok között tett intézkedéséhez képest megszerezni és beszolgáltatni . . .

Intézetek, testületek, egyletek és társulatok, valamint magánszemélyek is, a reájuk vonatkozó s a fentebbi célra szükséges adatokat, a felszólításhoz képest, vagy közvetlenül a központi statisztikai hivatalhoz beküldeni, vagy az adatszolgáltatást elrendelő felhívásban megjelölt hatósági közegnek átszolgáltatni tartoznak.“

Látni, hogy az idézett §. nemcsak az anyakönyvvezetőket, hanem a *magánszemélyeket* is kötelezi a bekívánt adatok beszolgáltatására, a jelen esetben tehát arra, hogy a népmozgalmi statisztikai lapon foglalt kérdésekre pontosan válaszoljanak.

E rendelkezés szankciójául szolgál az idézett törvény 11. §-a, amely következőképp hangzik: „A hatóságok, illetőleg az adatgyűjtésnél közreműködésre kötelezett egyéb közegek, valamint az adatok közvetlen szolgáltatására köteles intézetek, testületek, egyletek, társulatok és magánszemélyek a statisztikai adatoknak legjobb tudomásuk szerint és kellő időben való besolgáltatásáért felelősek. Amely adatok, megfelelő hivatalos felszólítás után, a mulasztás kellő és elfogadható indoklása nélkül be nem szolgáltatattatnak, azokat a központi statisztikai hivatal a mulasztást okozók költségére a helyszínén gyűjtheti be.

A felmerült költségeket a központi statisztikai hivatal állapítja meg és részletesen felszámítva közli a mulasztást okozókkal. A megállapított költségek a mulasztást okozóktól a közadók kezeléséről szóló törvény rendelkezései szerint hajtathatók be.”

Az 1897: XXXV. t.-cikk az idézett szakaszban foglalt biztosítékon kívül az adatok besolgáltatásának még más garanciáját is tartalmazza 13. §-ában, amely szerint:

„Aki tudva hamis vagy valótlan statisztikai adatokat vall be, vagy a jelen törvény szerint beszolgáltatandó statisztikai adatok besolgáltatását a szabályszerű felszólítás jogerőre emelkedése után megtagadja, kihágást követ el, s annyiszor — a mennyiszor 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”

2. Az Orvosi Értesítő 1900. óta képezi részét a népmozgalmi statisztikának; célja az, hogy a halálokok statisztikáját, a melynek tanulságain épül fel az ország közegészségügyi viszonyait javítani kívánó legtöbb intézkedés, lehetőleg tökéletesítse. A nem orvos halottképek által megállapított halálokok ugyanis nem is lehetnek oly szabatosak, hogy a halálokok statisztikájának céljaira teljes megnyugvással föl lehetne használni: szükséges tehát, hogy a népmozgalmi statisztikának ezt a legfontosabb adatát legalább ott helyesbítsük, ahol arra egyáltalán lehetőség kínálkozik: ott tudniillik, ahol — ha a halottkém nem is orvos — az elhunytat utolsó betegségében orvos kezelte, s ahol a kezelő orvostól pótlólag egész szabatosan megtudhatni a halál okát.

Utasítás.
Házasságkötésnél közre működő egyéb polgári tisztviselő adat-szolgáltatási kötelezettsége.

2. Ha nem anyakönyvvezető, hanem a H. T. 29. §-ának b), c) és d) pontjaiban megnevezett más polgári tisztviselő (a törvényhatóság első tisztviselője, főszolgabíró, r. t. város polgármestere) előtt köttetik házasság, a házassági statisztikai lap kitöltése is a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselő kötelessége. Ily esetben a főispán (főpolgármester) egy-egy házassági statisztikai lapot is küld a házasságkötésnél közreműködő nem anyakönyvvezető polgári tisztviselőnek, aki a közreműködésével történt házasságkötésről kiállított b) mintájú lapot a házasságkötésről felvett jegyzőkönyvvel együtt a házasság anyakönyvezésére jogosult anyakönyvvezetőnek küldi meg a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz leendő felterjesztés végett.

Ha a házasságkötésnél közreműködő nem anyakönyvvezető polgári tisztviselő a házassági statisztikai lapot kiállítani elmulasztotta, a házasságnak az anyakönyvbe való bevezetésére illetékes anyakönyvvezető kötelessége a statisztikai lapot a rendelkezésére álló okmányok alapján pótlólag kitölteni (A. U. 132. §.).

Jegyzet. Ha a főispán az eljáró polgári tisztviselőnek nem bocsátott is rendelkezésére statisztikai lapot, igen kívánatos, hogy ne az illetékes anyakönyvvezetőre hagyja a lap kiállítását, hanem ő végezze azt el, mert a házasság megkötése alkalmával ő tudhatja meg legbiztosabban azokat az adatokat, amelyeket az anyakönyvbe nem kell fölvenni, hanem csak a statisztikai lapra; legcélszerűbb tehát ily esetekben egyéb hosszadalmas eljárás mellőzésével a legközelebbi anyakönyvvezetőtől kérni házassági statisztikai lapot.

Utasítás.
Statisztikai lapok.
Utólagos bejegyzések statisztikai lapjai.

3. Minden egyes házasságkötésről, születésről vagy halálozásról, tehát minden egyes anyakönyvi alapbejegyzésről külön lapot kell kiállítani. Utólagos anyakönyvezések esetén, valamint oly esetekben is, midőn Magyarországon községi illetőséggel bíró magyar állampolgárnak tengeri hajón utazás közben, vagy külföldön történt születése, házassága vagy elhalálása jegyeztetik be a hazai születési, házassági vagy halotti anyakönyvbe, a statisztikai lapra csak az adatokat kell feljegyezni, amelyekről az anyakönyvvezető az anyakönyvezés alkalmával tudomást szerezhet.

Az A. M. T. 19. §-a értelmében foganatosított utólagos bejegyzésekről csak két esetben kell statisztikai lapot kiállítani; és pedig: 1. törvénytelen gyermek anyja és természetes atyja házasságra lépésének vagy az utólagos házasság által történt törvényesítésnek a születési anyakönyvben való feljegyzéséről születési lapot, 2. a születendő gyermekek vallására nézve a házasság előtt létrejött, de csak a házasság megkötése után felmutatott szabályszerű megegyezésnek, továbbá a megegyezés megváltoztatásának a házassági anyakönyvben eszközölt feljegyzéséről házassági lapot. Az ezen esetekben kiállítandó születési, illetőleg házassági lapon azonban az illető anyakönyvi bejegyzés folyószámán, továbbá az érdekelt egyénnek nevéen (a születési lapon a gyermek családi és utónevén, a házasságkötési lapon a vőlegény családi és utónevén) kívül csak az utólagos bejegyzés tárgyát képező adatot kell felvenni s egyuttal a lap valamely alkalmas helyére feltűnő módon ezt a két szót írni: „Utólagos bejegyzés“ (A. U. 133. §.).

4. A népmozgalmi statisztikához szükséges összes nyomtatványokat a m. kir. központi statisztikai hivatal bocsátja az anyakönyvvezetők rendelkezésére, a székesfővárosi állami anyakönyvvezetők kivételével, akik a népmozgalmi statisztikához szükséges összes nyomtatványokat Budapest székesfőváros statisztikai hivatalától kapják.

A népmozgalmi nyomtatványok díjtalanul bocsáttatnak az anyakönyvvezetők használatára; de a nyomtatványkészlet 10%-át meghaladó elkallódásért úrlaponként 1 fillér a statisztikai adatszolgáltatásért az anyakönyvvezetőnek járó illetményből visszatartatik (A. U. 134. §.).

5. A statisztikai úrlapot az anyakönyvi bejegyzés megtétele előtt kell kitölteni. De ha az anyakönyvi esetet bejelentő egyén oly adatokra nézve nem tudna felvilágosítást adni, vagy ha a kórházak, letartóztatási intézetek, dologházak, lak-tanyák vagy egyéb polgári vagy katonai közintézetek részéről tett írásbeli bejelentésben oly adatok hiányoznának, melyeket a statisztikai lapra be kell ugyan jegyezni, de az anyakönyvbe nem, e miatt az anyakönyvbe való bejegyzést nem szabad elhalasztani. Ezen esetben a statisztikai lap is egyidejűleg kitöltendő, a hiányzó adatok pedig a statisztikai lap kipótlása céljából az érdekelttől haladéktalanul bekívánandók.

Ha az anyakönyvvezető azt tapasztalja, hogy valamely közintézet a szükséges statisztikai adatok közlésére vonatkozó kötelességét ismételten elmulasztja, az anyakönyvvezető erről a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz jelentést tenni köteles, hogy e hivatal a statisztikai adatszolgáltatás teljessége érdekében a szükséges lépéseket megtehesse.

A statisztikai lapok kitöltésére, valamint az esetleg hiányosan vagy hibásan kitöltött lapok pótlására és helyesbitésére nézve a m. kir. központi statisztikai hivatal által kiadott részletes utasítás irányadó. (A. U. 135. §.)

Jegyzet. 1. A statisztikai lapnak az anyakönyvi bejegyzés megtétele előtt való kitöltése azért is szükséges és nagyon ajánlatos, mert mint alább is említettük, a statisztikai lapon törléseket, javításokat eszközölni szabad, míg az anyakönyvben semmiféle törlésnek, javítgatásnak helye nincs. A felek kikérdezése alkalmával tehát, amikor azok egyik vagy másik bevallásukat esetleg módosítják, helyesbitik, legalkalmasabb a statisztikai lapot kitölteni, hogy azután, mikor minden szükséges adat már tisztázva van, az anyakönyvbe annál inkább hiba nélkül lehessen bevezetni azokat.

2. A statisztikai hivatalnak az utolsó bekezdésben említett utasítását lásd alább „II. Részletes utasítások“ czímen.

Utasítás.
A statisztikai
nyomtatvá-
nyok szét-
küldése.

Utasítás.
A statisztikai
lapok kitölté-
sének ideje.
Kórházak és
egyéb intéze-
tek írásbeli
bejelentése.

Utasítás.
A statisztikai
lapok
beterjesztése.

6. A népmozgalmi statisztikai lapok a m. kir. központi statisztikai hivatal által az anyakönyvvezetőknek e célból rendelkezésére bocsátott külön hivatalos borítékban havonként, rendszerint minden hó 8-án küldendők be a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz. Oly helyeken, ahol az anyakönyvi bejegyzések napi lezárása után van a postaindítás, a havi anyagot a napi bejegyzések befejezése után már 7-én kell postára adni.

Amely anyakönyvi kerület székhelyén nincs mindennap postaindítás, ott a statisztikai lapokat mindenkor a hónap 7-ikét követő legközelebbi postaindítási napon kell beküldeni.

A küldeménybe az előző hó 8-tól fogva a folyó hó 7-ig bezárólag történt bejegyzésekre vonatkozó összes statisztikai lapok veendők fel.

Az utólagos bejegyzésekről kiállított statisztikai lapok (133. §. 1. 3. alatt) a rendes havi anyaggal egyidejűleg és egy borítékban, azonban azzal össze nem keverve küldendők be.

A kellően kitöltött *d)* mintájú orvosi értesítőt az anyakönyvvezető egy-egy, a m. kir. központi statisztikai hivatal címére szóló boríték kíséretében az illető kezelőorvosnak küldi meg és pedig naponként postára adva és ugyanazon napon anyakönyvezett halálesetekről kiállított összes orvosi értesítőket.

Budapest székesővárosban a népmozgalmi statisztikai lapokat a szülész női bárcákkal együtt az állami anyakönyvvezetők hetenkint a székesővárosi statisztikai hivatalhoz küldik be és pedig mindenkor a vasárnaptól szombatig történt bejegyzésekről kiállított összes statisztikai lapokat egy-egy csomóban s legkésőbb a legközelebbi hétfőn. (A. U. 136. §.)

Jegyzet. 1. Annak az intézkedésnek, hogy a népmozgalmi statisztikai lapok a hó 8-án adandók postára, az a magyarázata, hogy a születések bejelentésére egyheti határidő van adva, tehát a hó 7-én is még mindig bejelenthetők az előző hó utolsó napján történt születések is, már pedig a népmozgalmi statisztika havi eredményeinek összeállításához szükség van az illető hónapban történt összes népmozgalmi esetekről kiállított statisztikai lapokra.

2. A havi anyag beküldésére megszabott határidőnek pontos megtartása az anyakönyvvezetőnek azért is ajánlatos, mert a statisztikai hivatal a hó 17-ig be nem érkező anyagot táviratilag kénytelen sürgetni s a távirati sürgetés díját az illető anyakönyvvezetőnek a statisztikai lapok kiállításáért járó illetékből levonja. (1906. évi 8000/eln. sz. körirat.)

Utasítás.
A statisztikai
lapok
díjazása.

7. Az anyakönyvvezetők a statisztikai lapok kitöltéseért az államkincstár terhére laponként 4 fillér díjazásban részesülnek. Az egy-egy év folyamán összesen kiállított lapok után járó díjösszeg a nyomtatványkészlet 10%-át meghaladó elhaladást megállapítandó költségtérítmeny levonásával a következő év elején a m. kir. központi statisztikai hivatal útján küldetik meg.

A statisztikai lapok kitöltéséért járó díjak azon arányban osztandók meg az anyakönyvvezető és az anyakönyvvezető-helyettesek, illetőleg amennyiben az anyakönyvvezető személyében változás állott volna be, a díjak megküldésekor tényleg működő anyakönyvvezető és annak elődje között, amily arányban azok a statisztikai lapok kitöltésében részt vettek.

Az egy-egy anyakönyvi kerületben kiállított és beküldött statisztikai lapokért megállapított egész összeg az anyakönyvvezető címére küldetvén, az anyakönyvvezető kötelessége abból a helyettesének vagy elődjének járó részt a fent megjelölt arány szerint kiszolgáltatni. (A. U. 137. §.)

Utasítás.
A népmozgalmi
statisztikai
adatszolgálat
ellenőrzése.

8. A népmozgalmi statisztikai lapok kitöltése úgy az anyakönyvi felügyelő hatóságok részéről, valamint a m. kir. központi statisztikai hivatal által e célból kiküldendő tisztviselők útján is rendszeres felülvizsgálat tárgyát képezi. A felülvizsgálat megkönnyítése végett a statisztikai lapok mindenkor az anyakönyvi be-

jegyzések folyószáma szerinti sorrendben kezelendők. A felülvizsgálat az anyakönyvi bejegyzéssel való összehasonlításon kívül az egyes statisztikai adatok valóságának vizsgálatára is kiterjeszhető, különösen azoknál az adatoknál, amelyek anyakönyvi bejegyzés tárgyát nem képezik.

Budapesten a szóban forgó felülvizsgálatot az anyakönyvi felügyelő hatóságokon és a m. kir. központi statisztikai hivatalon kívül a székesfővárosi statisztikai hivatalnak is jogában áll gyakorolni. (A. U. 138. §.)

Jegyzet. A m. kir. központi statisztikai hivatalt a fenti rendelkezésen kívül a népmozgalmi statisztikai adatszolgáltatás helyszíni vizsgálatára feljogosítja az 1897 : XXXV. t.-cz. is.

Az idézett törvény 10. §-a szerint ugyanis:

„A központi statisztikai hivatal az adatszolgáltatás megbízhatóságának és szabályszerűségének megvizsgálása és ellenőrzése céljából megtekintheti az adatszolgáltatásra kötelezett hatóságoknál, ugyszintén a hatósági felügyelet alatt álló intézeteknél, testületeknél, egyleteknél és társulatoknál vezetett nyilvántartásokat, feljegyzéseket és ügykezelési iratokat és mindazon vállalatoknak azon üzleti könyveit, amelyeknek megvizsgálására valamely törvény a közigazgatási hatóságokat feljogosítja vagy kötelezi.“

Hogy a statisztikai hivatal helyszíni vizsgálata mily részletekre terjed ki, erre nézve lásd a mellékletek között levő jegyzőkönyvi mintát.

9. Ha akár a helyszíni felülvizsgálatok alkalmával, akár a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz beküldött anyagból az derül ki, hogy nincs meg minden egyes anyakönyvi bejegyzésről a statisztikai lap, vagy ha az adatok bejegyzése hibásnak, vagy hiányosnak találtatott, a felügyelő hatóság az anyakönyvvezetőt az A. T. 14. §-a alapján 20 koronáig terjedhető rendbirsággal büntetheti, esetleg fejelemi uton való felelősségre vonása iránt intézkedik. (A. U. 139. §.)

Utasítás.
Büntető határozatok.

II. Részletes utasítások.

(A m. kir. központi statisztikai hivatal 1906. évi 8000. sz. utasítása.)

A) Általános tudnivalók a statisztikai lapok kitöltéséül.

1. A feleleteket jól és olvashatóan kell írni. Porzó használata kerülendő, minthogy ez által a központi feldolgozás megnehezítettik. Ellenben javítások, törlések, valamint rövidítések — beleértve az egymás felett vagy egymás mellett lévő rovatoknak, amennyiben az azokba jegyzendő adatok azonosak, egyszerű átirással való kitöltését is — a statisztikai lapon meg vannak engedve.

Rövidítések.
Aláhuzás.

Azon kérdőpontoknál, melyekre csak kétféle vagy legalább néhány alternatív válasz adható s a feleletek a lapra már nyomtatásban felvették: a feleletet nem a válaszszó beírásával, hanem a megfelelő szó aláhuzásával kell megadni. Vigyázni kell azonban, hogy az anyakönyvvezető mindig azt a szót huzza alá, amelyet éppen kell s a vonalat ne huzza tovább, nehogy bizonytalanná váljék, hogy melyik szót akarta megjelölni.

2. Az anyakönyvi kerület bélyegző lenyomatát a statisztikai lap s illetőleg az Orvosi Értesítő jobboldali felső sarkán, az ott jelzett helyen minden egyes esetben alkalmazni kell és kiváló gondot kell arra fordítani, hogy a bélyegző lenyomat tiszta és olvasható legyen, mert a lenyomat hiánya vagy elmosódottsága a statisztikai lapoknak központi feldolgozását, különösen azoknak anyakönyvi kerületek és községek szerint való szétosztását nagyon megnehezíti.

Anyakönyvi
bélyegző.

Helynevek. 3. Ugyanezen okból különösen nagy gondot kell fordítani a helyneveknek (lakóhely, születés helye, halálozás helye) pontos és tiszta írására. A puszta, telep stb. megnevezése helyett, egyszerűen magát a községet kell megnevezni, amelyhez a puszta, telep stb. közigazgatásilag tartozik.

Vallás. 4. A vallás rovatnak a statisztikai lapokon való kitöltésénél ugyanazokat a szabályokat kell szem előtt tartani, amelyek a vallásnak az anyakönyvbe való bejegyzésére irányadók.

Anyanyelv. 5. Anyanyelv gyanánt, minden befolyásolástól tartózkodva, azt a nyelvet kell bejegyezni, amelyet az illető egyén magáénak vall s amelyen legjobban és legszívesebben beszél (vagy amelyen az elhunyt rendszeresen beszélt). Még beszélni nem tudó gyermekeknél és némáknál az anya anyanyelvét, illetőleg az egyéb hozzátartozók által beszélt nyelvet kell bejegyezni. Megjegyzendő továbbá, hogy anyanyelv gyanánt csak élőnyelvet szabad bevezetni s ugyanazért a zsidó, héber vagy izraelita helyett, ha az illetők egymás között zsidó nyelven beszélnek is, az anyanyelv rovatába azt a nyelvet kell bejegyezni, amely nyelven a nem izraelita vallású egyénekkal szoktak érintkezni.

Foglalkozás. 6. Az állást, foglalkozást általános gyűjtőnevek kerülésével, lehetőleg tüzetesen kell megnevezni, akképpen, hogy a megnevezésből a foglalkozás neme s az is kitűnjék, vajjon az illető egyén foglalkozását, mint önálló, vagy mint alkalmazott üzi-e s utóbbi esetben mily minőségben: Ehhez képest tehát:

a) Az östermelési osztályhoz tartozó egyének állásának és foglalkozásának megjelölésére a következő kifejezések alkalmazhatók: *nagybirtokos, középbirtokos*, (ennél a száz holdon aluli és száz holdon felüli birtokosok megkülönböztetésével), *kisbirtokos, kisbirtokos napszamos, részes földműves, majoros, juh-, kecske- és baromfi-tenyésztő, földművelési napszamos, kisbérő, kisbérő-napszamos, haszonbérő, gazdatiszt* (a minőség közelebbi megjelölésével: tisztartó, számtartó, kasznár, ispán stb.), *gazdasági cseléd* (kocsis, béres, kanász, gulyás stb.), továbbá *kertész* (annak kitüntetésével, hogy az illető önálló-e, vagy segítő családtag, vagy pedig alkalmazott) s végül az *erdészetről alkalmazott tisztviselők* (erdész, főerdész, erdőmester, főerdőmester, erdőtanácsos stb.) és *segédszemélyzet* (erdőőr, erdei napszamos, erdei favágó stb.)

A birtokosok megkülönböztetésénél a családfővel közös háztartásban élő házastársak, valamint a kiskoru családtagoknak birtoka együtt jó számításba s ez alapon — tekintet nélkül az egyes vidékeken divó eltérő felfogásra — nagybirtokosnak azt kell nevezni, akinek legalább is 1000 katasztrális (1600 uegyszögöles) holdnyi birtoka van; középbirtokosnak azt, akinek birtoka ezer holdnál kisebb, de 50 holdnál nagyobb. A középbirtokosoknál különbséget kell tenni azok közt, akiknek 50 holdnál nagyobb, de 100 holdnál kisebb birtokuk van és azok közt, akiknek birtoka 100 holdnál nagyobb, de 1000 holdnál kisebb. A megkülönböztetés egyszerű rövidítéssel történhetik a következőképen: középbirtokos sz. h. a. (száz holdon alul) és középbirtokos sz. h. f. (száz holdon felül). Kisbirtokosoknak az 50 holdnál kisebb birtokosokat kell nevezni, amennyiben saját földjükből megélhetnek, napszámmunkára nem szorulnak, vagy legalább rendszeresen nem járnak napszámba. Azokat a birtokosokat ellenben, akik saját földjüknél kivül rendszerint napszámba is eljárnak „kisbirtokos napszamosnak“

kell nevezni. Ezekből meg kell különböztetni a „földmívelési napszamosokat“, akiknek semmi földjük sincsen s kizárólag vagy főképen földmives napszámból élnek.

Részes földműveseknek csak azokat kell nevezni, akiknél a részért művelés főkeresetforrásnak tekinthető. Kisbérelő az, kinek bérlete nem haladja meg a 100 katasztrális holdat, de az illető napszámmunkára nem szorul, avagy legalább is nem jár rendszeresen napszámba; ha pedig a bérelt föld művelésén kívül rendszerint napszámba is eljár, akkor a „kisbérelő-napszamos“ néven kell megnevezni, továbbá, ha a bérlet a 100 katasztrális holdat meghaladja, akkor az illetőt „haszonbérelő“-nek kell írni.

Amik kizárólagosan saját juh-, kecske- vagy szarvasmarha-tenyésztéssel foglalkoznak, földmíveléssel azonban nem: „önálló juhsgazda“, „majoros“ stb. elnevezéssel nevezhetők, megkülönböztetésül a „juhász“-tól, tehenésztől, mely név alatt bérért szegődött cselédet értünk.

A gazdaságban tenyleg közreműködő házastárs és egyéb családtagok foglalkozásának megjelölésénél hasonló részletesség szükséges, a megnevezés tehát a következő módon kívántatik: nagybirtokosnak, középbirtokosnak — sz. h. a. vagy sz. h. f., — kisbirtokosnak, kisbirtokos-napszamosnak, földmívelési napszamosnak, kisbérelőnek, haszonbérelőnek stb. segítő családtagja.

„Szénégető“, — „szénégetésnél alkalmazott napszamos“ foglalkozás megnevezés helyett, olyan megnevezést kell használni, melyből kitűnjék, hogy a szénégetés az erdészettel van-e kapcsolatban vagy pedig a bányászat, kohászat s esetleg valamely más iparágnak képezi kiegészítő részét, tehát ilyen formán nevezendő meg: „erdei szénégető“, „vasgyári szénégető“ stb.

Az östermeléssel foglalkozó egyének foglalkozásának megjelölése oly általános megnevezések, amelyek a fenti részletezésbe be nem illenek, pl. östermelő, földmívelő, földmives, földbirtokos, földmives-napszamos, földész, gazdálkodó, bérlő, stb. föltétlenül kerülendők.

Jegyzet. A fentebb mondottak szerint tehát a *középbirtokos* kifejezés egymagában sohasem használható, hanem csak a sz. h. a. (száz holdon alul), vagy a sz. h. f. (száz holdon felül) jelzéssel; *földbirtokos* megnevezés pedig egyáltalán nem használható.

b) A *bányászoknál* mindig meg kell jelölni a bánya minőségét, melyben az illetők dolgoznak, mint: kőszénbányász, arany-, ezüstabányász, kőbányamunkás, kavics-bányanapszamos, stb.

A bányász szó magában sohasem használendő. Önálló bányavállalkozókat pedig sohasem szabad egyszerűen bányásznak beírni, hanem szintén a bánya minőségének közelebbi megjelölésével, bányabirtokosnak vagy bányabérelőnek kell megnevezni.

Az *ipar, kereskedelem és forgalom körébe tartozó foglalkozásoknál* a minél tüzetesebb megnevezés különösen nagyon szükséges.

Iparos, gyáros, kereskedő, ügynök, gyári munkás, iparossegéd stb. kifejezések helyett alkalmazandók tehát: önálló szabó, üveggyáros, önálló vaskereskedő, önálló vegyeskereskedő, önálló gabonaügynök, lakatossegéd, szabóinas, dohánygyári munkás, takarékpénztári igazgató, államvasuti mérnök stb.

c) A közszolgálat és a különböző szabad foglalkozások körébe tartozó egyéneknél is mindenkor pontos és részletes megnevezés kívántatik, az állami hivatalnok, megyei hivatalnok; magánhivatalnok kifejezések nem elégségesek, hanem

határozottan meg kell jelölni, hogy: törvényszéki aljegyző, pénzügyminiszteri fogalmazó, alispán, ügyvéd, ügyvédjelölt, orvos stb. Mérnököknél mindig ki kell tüntetni a közszolgálati vagy gazdasági ágat, a melyben az illető mérnök működik; tisztán mérnök kifejezést magában sohasem szabad használni. Szintugy nem elegendő a „katoná” megnevezés sem, hanem tüzetesen meg kell mondani, hogy katonatiszt (milyen?), vagy katonai tisztviselő (milyen?), altiszt, közlegény.

d) Községi előjárósági tisztség (bíró, esküdt, kisbíró, közgyám) rendszerint nem kereső foglalkozás, azért ilyeneknél ki kell tüntetni azt a foglalkozási ágat is, mely az illetőnek rendes keresetét nyújtja.

e) Különösen óvatosan kell használni a „magánzó” megnevezést. Magánzóknak csak azokat kell venni, kiknek semmiféle kereső foglalkozásuk nincs, hanem tőkéjükből (takarítványukból), nyugdíjükből, járadékukból vagy házbirtokuk jövedelméből élnek.

E fogalom alá tartoznak tehát a volt iparosok vagy kereskedők is, kik üzletükkel felhagyva tőkéjükből élnek. Szükséges tehát a következő megjelöléseket használni: magánzó (járadékából, nyugdíjból, tőkepénzből stb. él) magánzó (volt szabómester, volt fűszerkereskedő stb.).

Sohasem szabad magánzóknak nevezni olyanokat, kik testi vagy szellemi fogyatkozásuknál vagy előre haladott koruknál fogva munkaképtelenek, de a kiknek semminemű jövedelmi forrásuk nem lévén, valamely hozzátartozójuk által tartatnak el, mely esetben az illető rovatba az őket eltartó egyén foglalkozása irandó be.

f) A napszámosoknál mindig ki kell tüntetni azon gazdasági ágat, a melyben rendszerint, vagy tulnyomólag dolgozni szoktak, például: földmívelési napszámos, kőbányában napszámos, téglagyárban, cukorgyárban, gabonakereskedésben, borkereskedésben napszámos, kubikos napszámos, vasutnál napszámos stb. Azokat a napszámosokat, a kik rendszerint több különböző ágban működnek s ezért helyesen egyik ághoz sem volnának sorozhatók, következőleg kell megnevezni: napszámos különféle ágban. A „napszámos, különféle gazdasági ágban” elnevezést csak azokra szabad alkalmazni, a kik tényleg többféle gazdasági ágban napszámoskodnak, majd a földmívelésnél, majd a bányászatnál, majd az iparnál stb. A kik rendszeren az östermelés körül foglalatoskodnak, habár annak különböző ágai-ban is (földmívelés, szőlőmívelés, stb.), azok földmívelési napszámosoknak nevezendők.

Ugyanezen szempontok irányadók a szolgálakra és a kocsisokra nézve is, a kiknél szintén mindenkor fel kell tüntetni a gazdasági ágat, amelyben alkalmazva vannak, pl. szolga vasgyárban, vegyeskereskedésben (bolti szolga), borkereskedésben stb. Kocsis a gazdaságban, kocsis szódagyárosnál, kocsis orvosnál a praxisban használva, parádés kocsis stb.

g) A nőket, amennyiben kizárólag vagy tulnyomóan a háztartás körül foglalatoskodnak, eltartójuk foglalkozásának megemlítésével „háztartásbeli” néven kell felvenni, azok a — különben a háztartás körül is foglalatoskodó — nők azonban, a kiknek határozott kereső foglalkozásuk van, pl. varrónők, postamesternők, tanítónők stb. — mindenkor ezen tulajdonképeni foglalkozásuk megjelölésével veendőek föl. Ilyenkor azonban mindazon esetekben, amidőn oly foglalkozása van a nőnek, a melyet rendszerint férfiak üznek, különösen tüzetesen kell a foglalkozást megnevezni (pl. tanítónő vagy postamesternő helyett tényleges alkalmazásban levő tanítónő vagy postamesternő, — korcsmárosnő helyett önálló korcsmárosnő stb.),

mert különben kétség merülhet fel az iránt, hogy vajjon a bejegyzett foglalkozás valóban a nő-e?

Azok a nők, a kik férjük, apjuk vagy más eltartójuk foglalkozásában segédkeznek, az eltartó foglalkozásának megemlítésével mint „segítő családtagok“ vezérendők be a statisztikai lapra. A kiknek pedig egyáltalában nincsen foglalkozásuk, azoknál ezt a szót kell beírni: „Semmi“.

h) A háztartás körül alkalmazott cselédek (szakácsnők, szobaleányok stb.) „házi cseléd“ nevéen kell kitüntetni. Ezek rendszerint nők. Férfiak házi cselédek gyanánt csak kivételesen lévén alkalmazva, ezeknél a házi cseléd általános megnevezés mellett az alkalmazás minőségét is meg kell jelölni (pl. szakács, inas, parádés kocsis, urasági kapus, csatlós, udvaros stb.) Azok a szakácsok, szakácsnők, szobaleányok, a kik vendéglőkben, szállodákban vannak alkalmazva, nem házi, hanem üzleti cselédek, miért is a statisztikai lapon ezen alkalmaztatásuk mindenkor megemlítendő.

Jegyzet. 1. Minthogy a „segítő családtag“ fogalmával az anyakönyvvezetők egy része tapasztalás szerint nincs tisztában, megjegyezzük, hogy „segítő családtag“-nak azt kell nevezni, aki az ő eltartójának foglalkozásában tényleg részt vesz, aki tehát a tulajdon-, bérelt vagy részért vállalt földbirtok miveltésében vagy a családfőnek valamely más foglalkozásában tényleg közre is működik s ezáltal — habár külön keresettel nem bír is — a családfő vagy más eltartó keresetének, jövedelmének fokozásához kisebb-nagyobb mértékben hozzájárul. Ebből önként következik, hogy „segítő családtag“-nak sohasem szabad nevezni a kis gyermekeket, kik koruknál fogva sem vehetnek még ténylegesen részt semminemű foglalkozásban, sem pedig azokat, kik olyan természetű testi vagy szellemi fogyatkozásban szenvednek, avagy már olyan magas korban vannak, hogy semminemű őstermelési vagy ipari stb. foglalkozásban tényleges részt nem vehetnek.

Ezek szerint tehát különösen ügyelni kell arra, hogy „segítő családtag“-nak ne irassék olyan nő, kinek férje, apja vagy egyáltalán eltartója olyan foglalkozást űz, melyben az illető nő nem is vehetett volna részt. Nem szabad tehát a halálozási lap 5. rovatában „segítő családtag“-nak nevezni azon nőt, kinek lapján, miután ő kereső foglalkozással nem bírt, a 9. rovatban az eltartó foglalkozásánál, pl. szénbányász, vasuti napszámos, ügyvéd, orvos stb. van beírva, hanem ilyen esetben, miután az elhunyt nő valószínűleg a háztartási teendőket végezte vagy azok teljesítésébe segédkezett, az 5. rovatba a „háztartásbeli“ szó irandó, vagy ha egyáltalán semmi foglalkozása nem volt, azt kell beírni, hogy „semmi“.

Miután a statisztikai lapok foglalkozási adatainak központi feldolgozása a menyasszonyoknál, a törvénytelen gyermekek anyjánál s a keresőképes korban levő összes elhaltaknál arra a körülményre is kiterjed, hogy az illetők kereső foglalkozással bírtak-e, vagy pedig eltartottak voltak, szükséges, hogy a megnevezésből egyuttal ez a körülmény is kitiűnjék. Nem elegendő tehát pl. a „kisbirtokos családtagja“ megnevezés, hanem közelebbről meg kell jelölni, hogy „kisbirtokos segítő családtagja“, azaz olyan, aki a kisbirtok miveltésében közreműködik, akinek tehát kereső foglalkozása volt, vagy pedig, ami a nőknél igen gyakori, „kisbirtokos háztartásbelije“, azaz olyan, kinek kereső foglalkozása nem volt.

2. Az anyakönyvbe a foglalkozásokat nem szükséges oly szabatosággal bejegyezni, mint a hogy az a statisztikai lapon kívántatik, hanem elég a rövidebb, közhasználatban lévő kifejezéseket használni. Oly megkülönböztetések tehát, hogy középbirtokos száz holdon alul, vagy száz holdon felül stb. az anyakönyvbe nem veendő fel, ugyszintén nem kell a háztartásbeli nőket eltartójuk foglalkozása szerint megnevezni, hanem ily esetekben a foglalkozási rovatot akár üresen is lehet hagyni. (B. M. 1897. évi 78.852. sz. rendelet. A. K. 1898. 1. sz.)

B) Különös utasítások az egyes minták kitöltésére nézve.

7. A születési lap kitöltésénél a következőket kell szem előtt tartani:

a) Halva születtnek, vagy szülés közben elhaltak csak, az a születt vehető, a ki vagy már a szülés megkezdése előtt nem volt életben, vagy pedig a szülés folyama alatt halt meg, tehát ha tényleg holtan jött a világra. Ellenben ha vala-

mely gyermek a szülés befejezése után bármily rövid ideig életben volt és azután halt meg, ha az élettartam akár csak egy pillanatig tartott is, mint élve született és elhalt egyén tekintendő s róla a születési lapon kívül a halálozási lap is kitöltendő.

b) Törvényes származású gyermek az, a ki törvényes házasság tartama alatt, avagy annak megszűntétől számított tíz hónapon belül születik. Ennélfogva az a gyermek, a kinek anyja a gyermek születése alkalmával (vagy azt megelőző 10 hónapon belül) még törvényes házassági kötelékben állt, törvényes férjétől törvényesen még el nem vált, még ha feltehető is, hogy a gyermek nem a törvényes férjtől, hanem más egyéntől származik, törvényes születésének tekintendő mindaddig, a míg a törvényes férj vagy más erre jogosult a törvénytelenítési eljárást meg nem indítja, illetőleg a míg a gyermek törvénytelen származása biróilag ki nem mondatik.

c) A gyermek apjára vonatkozó kérdéseket rendszerint csak abban az esetben kell kitölteni, ha a gyermek törvényes származású. De az adatok akkor is kitöltendők, ha az apa a gyermek születése idején már nincsen életben, mely esetben az „Apa“ szó elé a „Néhai“ szót kell írni.

A törvénytelen gyermek természetes atyjára vonatkozó adatok a születési lapra csak akkor jegyzendők be, ha a természetes apa a gyermeket a születés bejelentésekor az anyakönyvvezető előtt személyesen magáénak ismeri el, avagy a bejelentés alkalmával a természetes atya elismerését tartalmazó közokirat mutatja fel. Ily esetben a statisztikai lap 8. rovatában a „Törvényes“ szót áthúzással törölni kell, a „természetes“ szót pedig aláhúzással ki kell emelni.

d) A törvénytelen gyermek anyjának foglalkozását minden egyes esetben úgy kell megnevezni, hogy a megnevezésből világosan kitűnjék, vajjon az anya kereső foglalkozással bír-e vagy pedig eltartott. E szerint tehát; „kisbirtokos családtagja“ vagy „kisbirtokos napszámos családtagja“ megnevezés helyett: „kisbirtokos segítő családtagja“ vagy „kisbirtokos háztartásbelije“ alkalmazandó.

e) Iker vagy többes szülöttekről mindenkor annyi születési lapot kell kiállítani, a hány gyermek a születésből származott, nem szabad tehát több szülöttet ugyanazon lapra vezetni, de mindegyik gyermek lapján aláhúzással meg kell jelölni, hogy kettős, hármas stb. szülésből származott-e?

Házassági lap.

8. A házassági lapra nézve azon utasításokon kívül, amelyek a többi lapok kitöltésére is vonatkoznak, az alábbiakat kell figyelembe venni:

a) Ugy a vőlegény, valamint a menyasszony foglalkozási rovata a házasság megkötése előtti állapot szerint töltendő ki s a menyasszony foglalkozásának megnevezésénél különösen ügyelni kell arra, hogy a megnevezésből határozottan kitűnjék, hogy az kereső foglalkozással bír-e vagy pedig eltartott. Pl. „kisbirtokos családtagja“ helyett, mely kifejezés kétértelmű aszerint, hogy a menyasszony kisbirtokos apjának gazdaságában segédkezik vagy csak a háztartásban foglalatoskodik, „kisbirtokos segítő családtagja“ avagy „kisbirtokos háztartásbelije“ néven veendő fel.

b) A menyasszony atyjának állását és foglalkozását akkor is be kell jegyezni, ha az atya a házasságkötés idején már nincs is életben, ily esetben a statisztikai lapon a foglalkozás megnevezése elé a „néhai“ szót kell írni, pl. néhai ügyvéd, néhai földmívelési napszámos, néhai önálló szabó stb.

Jegyzet. A házassági lap 9. b) pontja alatt csak a nem magyar anyanyelvűeknél kell megadni a választ arra nézve, hogy az illető nem magyar anyanyelvű vőlegény vagy menyasszony tud-e magyarul vagy nem s így sok anyakönyvvezetőnek azon eljárása, hogy az „igen“ szót a magyar

anyanyelvüeknél is aláhuzza, arra a feltevésre szolgáltatathatna okot, hogy miután a magyarul tudás is ki van tüntetve, talán tévesen lett a völegény vagy menyasszony magyar anyanyelvünek jelezve, tekintve, hogy a kérdés határozottan úgy van feltéve: „ha nem magyar anyanyelvü, beszél-e magyarul?”

9. A halálozási lap kitöltésénél a következő utasításokra kell ügyelni:

a) Az „állás, foglalkozás” rovatot az elhaltaknál is oly szabatosan kell kitölteni, hogy a megnevezésből határozottan kitűnjék, hogy az illető maga birt-e kereső foglalkozással, vagy pedig valamely más egyén által tartatott el. Megjegyzendő még, hogy annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy az elhunytt kereső volt-e, vagy eltartott, önként érthetőleg nem közvetlenül a halált megelőző állapot, hanem az az időpont irányadó, mielőtt az elhalt a halált okozó betegségbe esett.

b) az „életkor” rovatban mindig a betöltött életidőt kell kimutatni, még pedig egy hónapon alul a betöltött napok számát, egy hónapon felül és két éven alul a betöltött hónapok számát és azon felül a betöltött évek számát kell a statisztikai lapra bejegyezni, pl. 1 napos, 6 napos, 30 napos, 1 hónapos, 2 hónapos, 10 hónapos, 23 hónapos, 2 éves, 16 éves stb. Egy napig élt csecsemőknél „1 napon alul” szavakkal kell az életkort megjelölni.

c) Az elhunyt férjes nő statisztikai lapján az életben maradt férj foglalkozását (a 9. rovatban) minden esetben, tehát még akkor is ki kell mutatni, ha az elhunyt nő maga is kereső foglalkozással birt.

d) A halálozási lap 10-dik rovatának a), b) és c) pontjai alatt feltett kérdésekre csak azon egyének halálozási lapján kell válaszolni, akik elhalálozásuk időpontjában törvényes házassági kötelékben éltek. Nem töltendő tehát ki ez a rovat, hanem teljesen üresen hagyandó a nőtlen férfiak és hajadon nők halálozási lapján, valamint a már házassági kötelékben élt olyan egyének halálozási lapján sem, akik az elhalálozás idején már özvegyek vagy törvényesen elváltak voltak. Ellenben beirandó a válasz mindazon elhaltak lapjain, akiknek házassága az elhalálozás idején törvényesen még fenn állott, habár házastársuktól tényleg különválva éltek is. A b) pont alatt csakis a halál által felbontott ugyanazon házasságból született testvéreket, tehát az ugyanevezett édes testvéreket kell bejegyezni, beleértve a halvaszületteket és az elhalt édes testvéreket is. E szerint nem vehetők itt számba az elhalt apának vagy anyának azon gyermekei, akik valamely korábbi házasságból, vagy házasságon kívüli nemzésből származtak, valamint azok a gyermekek sem, akiknek az elhunyt csak mostoha apjuk vagy mostoha anyjuk volt. Az utóházasság által törvényesített gyermekek azonban épp úgy számba veendőek, mint akik a házasság tartama alatt születtek. Az életben maradt házastárs életkorának kitöltésénél a betöltött évek számát kell bejegyezni.

Megjegyzendő továbbá, hogy a 10. rovat kérdőpontjaira a kórházakban vagy más intézetekben elhalt házassági egyének statisztikai lapján nem kell okvetlenül válaszolni, csak abban az esetben, ha a kórház biztos adatokkal rendelkezik, az e tekintetben hiányos kórházi vagy egyéb intézeti haláleset-bejelentést tehát visszautasítani nem szabad, sem a hiányzó adatot utólagosan pótolni nem szükséges.

Jegyzet. A kórházban elhaltaknál gyakran megesik, hogy az elhunyt életviszonyairól s így az említett kérdésekre vonatkozólag nem lehet biztos adatokat szerezni; ilyenkor azután inkább egészen mellőzni kell a kérdéses rovatok kitöltését, semhogy csak egy hibás, vagy bizonytalan adat is megromtsa statisztikánkat. Ugyanebből az okból mellőzni lehet e kérdések kitöltését nem kórházban elhaltak lapjain is, ha a halálesetet bejelentő egyén nincs tájékozva az elhunyt gyermekeinek számáról stb., vagy ha a bevallott adatot maga az anyakönyvvezető bizonytalannak vagy gyanusnak találja.

g) Orvosi kezelésben részesülteknek (a halálozási lap 14. pontja) az idült betegségben elhaltak közül csak azok veendőek, akik idült betegségükben a betegségnek halálhoz vezető rosszabbodása alatt vettek igénybe orvosi segítséget. Hevenybetegségben elhaltak közül pedig azok, akiket betegségük tartama alatt orvos látogatott. Önként értetik, hogy a *d)* mintájú Orvosi Értesítőt is csak az oly elhaltakról kell kiállítani, akiket az itt megjelölt értelemben lehet orvosi kezelésben részesülteknek tekinteni.

Jegyzet. Arra a kérdésre, hogy az elhunyt utolsó betegségében orvosi kezelésben részesült-e vagy nem, a választ minden egyes esetben a megfelelő szó aláhúzásával kell megadni. Nem helyes tehát sok anyakönyvvezetőnek azon rendszeresen követett eljárása, hogy az esetben, ha az elhunyt orvosi kezelésben nem részesült, nem huzza alá a „nem részesült“ szót, hanem ezen körülményt a kezelő orvos nevének és lakóhelyének kitüntetésére szolgáló rovatba huzott vízszintes vonallal kívánja jelezni.

h) A halálozási lap 14. rovatában a feltett kérdésnek *a kezelő orvos nevét és lakhelyét* tudakoló részére csak azon esetben kell válaszolni, ha a halottvizsgálati bizonyítványt nem orvos halottkém állította ki. Abban az esetben tehát, amidőn a halottvizsgálati bizonyítványt orvos állította ki, még ha az elhalt utolsó betegségében orvosi kezelésben részesült is, a kezelő orvos nevét és lakóhelyét a halálozási lapra nem kell feljegyezni.

j) A halálozási lap 15. pontjának második részét (hogy az elhunyt helybeli lakos volt-e vagy mely más községből való) csak abban az esetben kell kitölteni, ha az elhunyt talált hulla volt, vagy kórházban vagy valamely más nyilvános intézetben halt meg.

10. Az Orvosi Értesítő használatára, kitöltésére és további kezelésére nézve az Orvosi Értesítő hátlapján foglalt utasítások irányadók.

Jegyzet. Az Orvosi Értesítőt, mint fentebb már említettük, az anyakönyvvezető küldi el — az előző öt rovat kitöltése után — a kezelő orvosnak oly esetekben, midőn a halál okát nem orvos halottkém állapította meg. A kezelő orvos bejegyzi az Orvosi Értesítőbe a halál okát s az anyakönyvvezető által rendelkezésre bocsátott portómentes borítékban beterjeszti a központi statisztikai hivatalhoz. Az Orvosi Értesítő céljából következik, hogy az csak oly esetben állítandó ki és küldendő el az orvoshoz, mikor az az elhunytat tényleg kezelte a halált okozó utolsó betegségben. Megesik ugyanis, hogy a halálesetet bejelentők az orvosi kezelést nagyon is tág értelemben fogják fel s orvosi kezelésben részesültek gyanánt jelentenek be oly elhunytakat is, akiket az orvos haláluk előtt hosszabb idővel talán csak egyszer vagy kétszer látott s nem is utolsó betegségükben kezelte. Minthogy pedig ilyenkor az orvosnak nem áll módjában, hogy a halált okozó betegséget szabatosan megnevezhesse, sőt néha még arra sem emlékszik, hogy az elhunytat egyáltalán kezelte-e, az Orvosi Értesítő kiállítása is fölösleges ily esetekben. — A központi kezelés megkönnyítése végett nagyon kívánatos, hogy az anyakönyvvezető az Orvosi Értesítőre jobbról-felül az anyakönyvi kerületi bélyegző-lenyomata mellé ugyanazt a számot írja rá, amely számmal vannak ellátva az általa a statisztikai hivatalhoz beküldendő levelek borítékjai.

C) A statisztikai lapok beterjesztése.

11. A statisztikai lapok beküldése rendszerint minden kísérő levél nélkül és kizárólag az e célra szolgáló hivatalos levélborítékok felhasználásával történik.

Az anyakönyvvezető nyomtatvány-szükségletét is, — ha készlete fogyatékán van, — nem külön kísérőlevéllel, hanem a havi anyag beküldésére szolgáló borítéknak „Nyomtatvány-szükséglet“ feliratu rovataiban jelenti be.

Egy-egy borítékba szabály szerint legfeljebb 150 statisztikai lapot szabad helyezni. Ha tehát valamely anyakönyvi kerületben ennél több lap állított ki, minden 150—150 lapra külön borítékot kell használni. Ilyenkor minden egyes borítékon jelezni kell a küldemények összes számát (pl. ha az egész küldemény 3 levélből áll, minden egyes levél borítékára rá kell írni: 3 levél). De ha a kiállított statisztikai lapok száma a 150-et csak kevéssel haladja meg, ezen kevés statisztikai lapot nem szükséges külön borítékba tenni, hanem a boríték 150 lapnál mérsékelten többet is tartalmazhat.

Ha az anyakönyvi kerületben a lefolyt egész időszak alatt (előző hó 8-ától folyó hó 7-ig) egyetlen anyakönyvi bejegyzés sem fordult elő, a borítékot a szabályszerű időben mégis be kell küldeni, statisztikai lapok helyett egy papírszeletet helyezve a borítékba azzal a megjegyzéssel, hogy: „népmozgalmi esetek nem fordultak elő.“

A statisztikai adatok beküldésére szolgáló levélborítékokat le kell ragasztani, de nem kell lepecsételni. A leragasztás akkor is szükséges, ha a boríték statisztikai adatok hiánya folytán nemleges jelentéssel küldetik be.

12. A népmozgalmi statisztikai lapok beküldésére szánt levélboríték egyéb statisztikai adatok betérjesztésére, vagy pusztán levelezési célra nem használható, még népmozgalmi statisztikai ügyben sem s még a pótlás vagy helyesbités végett kiküldött népmozgalmi lapok visszaterjesztésére sem. É célra külön pótlás-borítékok szolgálnak, amelyeket szintén a m. kir. központi statisztikai hivatal bocsát — a statisztikai lapoknak pótlás vagy helyesbités végett való visszaküldése alkalmával esetről-esetre — az anyakönyvvezetőségek rendelkezésére.

Jegyzet. A népmozgalmi anyag beküldése alkalmával, vagy a pótlásokkal együtt egyéb levelezések betérjesztése már csak azért sem tanácsos, mert ezek a tömegesen érkező levelek nem bontatnak fel mindjárt beérkezésük napján, hanem csak fokozatosan, amint a feldolgozás sorrendje rájuk kerül; megeshetik hát, hogy az ily borítékban küldött, esetleg sürgős levelek egy-két hétig is észrevétlenül és elintézetlenül maradnak.

13. A népmozgalmi statisztikai lapokat az anyakönyvi bejegyzések folyószáma szerint, tehát az *a)* mintájú lapokat a születési anyakönyv, a *b)* mintájú lapokat a házassági és a *c)* mintájú lapokat a halotti anyakönyvek folyószáma szerinti sorrendben kell beküldeni, úgy, hogy az egynemű lapok csomójában felül mindenkor az alacsonyabb folyószámú lapok, alul pedig a magasabb folyószámú lapok feküdjenek.

14. Ugy a havi népmozgalmi anyag betérjesztésére szolgáló levélborítékon, valamint a pótlás vagy helyesbités végett visszaküldött, illetőleg be nem küldött lapok pótlólagos betérjesztésére szánt pótlás-borítékon nemcsak az anyakönyvvezető székhelyét, hanem a levelek könnyebb kezelhetőségének érdekében, mindenkor a vármegyét s kis- és nagyközségekben székelő anyakönyvvezetőségeknél ezen felül még a szolgabírói járást is fel kell tüntetni.

Jegyzet. A statisztikai lapok kitöltését feltüntető példákat l. a mellékletek között.

a) Minta.

Anyakönyvi kerület:

Születési lap.

Resiczabányai
anyakönyvi
kerület.

1. A születési anyakönyvi bejegyzés f.-száma : 82
2. A születés ideje : 190 7. év okt. hó.
3. A gyermek családi és utóneve :

Károlyi Gizella

4. A gyermek neve : fiú vagy leány.
5. A gyermek vallása *) r. kath.
6. A gyermek élve vagy halva született.
7. A gyermek származása : törvényes, törvénytelen.
8. A törvényes (v. a gyermeket elismerő természetes) atyára és az anyára vonatkozó adatok :

	Atya :	Anya :
a) Állás, foglalkozás	<u>gépgyári kazánkovács</u>	<u>háztartás</u>
b) Vallás	<u>ev. ref.</u>	<u>r. kath.</u>
c) Életkor (betöltött évek)	<u>31 éves</u>	<u>éves</u>
d) Anyanyelv	<u>magyar</u>	<u>német</u>

9. A születés helye : Resiczabánya község.
10. Egyes v. ikerszületés-e? egyes, kettős, hármas, négyes vagy ötös.
11. Észrevételek : talált gyermek, valamely nyilvános intézetben született.

*) Ha a gyermek vallása szabályszerű megegyezés alapján jegyeztetett be, a vallás bejegyzése mellé be kell írni, hogy „Megegyezés folytán“.

A 4., 6., 7., 10. és 11. rovatokban a megfelelő szó aláhúzása által kell a választ megadni, a 8. rovatban pedig a megfelelő esetben a „természetes“ szót aláhuzni!

a) Minta.

Anyakönyvi kerület:

Születési lap.

Kolozsvári
anyakönyvi
kerület.

1. A születési anyakönyvi bejegyzés f.-száma: 86
2. A születés ideje: 190 7. év január hó.
3. A gyermek családi és utóneve:

Radu ...

4. A gyermek neme: fiú vagy leány.
5. A gyermek vallása*) _____
6. A gyermek élve vagy halva született.
7. A gyermek származása: törvényes, törvénytelen.
8. A törvényes (v. a gyermeket elismerő természetes) atyára és az anyára vonatkozó adatok:

	Atya:	Anya:
a) Állás, foglalkozás		<u>dohánygyári munkás</u>
b) Vallás		<u>g. kel.</u>
c) Életkor (betöltött évek)	<u>éves</u>	<u>18 éves</u>
d) Anyanyelv		<u>oláh</u>

9. A születés helye: Kolozsvár község.
10. Egyes v. ikerszületés-e? egyes, kettős, hármás, négyes vagy ötös.
11. Észrevételek: talált gyermek, valamely nyilvános intézetben született.

*) Ha a gyermek vallása szabályszerű megegyezés alapján jegyeztetett be, a vallás bejegyzése mellé be kell írni, hogy „Megegyezés folytán“.

A 4., 6., 7., 10. és 11. rovatokban a megfelelő szó aláhúzása által kell a választ megadni, a 6. rovatban pedig a megfelelő esetben a „természetes“ szót aláhuzni.

a) Minta.

Anyakönyvi kerület

Születési lap.

1. A születési anyakönyvi bejegyzés f.-száma: 416
2. A születés ideje: 190 7 év nov. hó.
3. A gyermek családi és utóneve: Molnár Gerő
4. A gyermek neme: fiu vagy leány.
5. A gyermek vallása*) ev. ref. (megegyezés folytán)
6. A gyermek élve vagy halva született.
7. A gyermek származása: törvényes, törvénytelen.
8. A törvényes (v. a gyermeket elismerő természetes) atyára és az anyára vonatkozó adatok:

	Néhai atya:	Anyja:
Állás, foglalkozás	<u>vasuti málházó</u>	<u>háztartásbeli</u>
b) Vallás	<u>r. kath.</u>	<u>ev. ref.</u>
c) Életkor (betöltött évek)	<u>32</u> éves	<u>21</u> éves
d) Anyanyelv	<u>magyar</u>	

9. A születés helye: Szeged község.
10. Egyes v. ikerszületés-e? egyes, kettős, hármas, négyes vagy ötös.
11. Észrevételek: talált gyermek, valamely nyilvános intézetben született.

*) Ha a gyermek vallása szabályszerű megegyezés alapján jegyeztetett be, a vallás bejegyzése mellé be kell írni, hogy „Megegyezés folytán“.

A 4., 6., 7., 10. és 11. rovatokban a megfelelő szó aláhuzása által kell a választ megadni, a 8. rovatban pedig a megfelelő esetben a „természetes“ szót aláhuzni.

a) Minta.

Anyakönyvi kerület:

Születési lap.

1. A születési anyakönyvi bejegyzés f.-száma: 205
2. A születés ideje: 1907 év okt. hó.
3. A gyermek családi és utóneve: Kispál Julia
4. A gyermek neme: fiú vagy leány.
5. A gyermek vallása*) r. kath.
6. A gyermek élve vagy halva született.
7. A gyermek származása: törvényes, törvénytelen.
8. A törvényes (v. a gyermeket elismerő természetes) atyára és anyára vonatkozó adatok.

	Atya :	Anya :
a) Állás, foglalkozás	<u>pénzügyigazgatósági kapus</u>	<u>házi cseléd ügyvédnél</u>
b) Vallás	<u>ev. ref.</u>	<u>r. kath.</u>
c) Életkor (betöltött évek)	<u>38</u> éves	<u>21</u> éves
d) Anyanyelv	<u>ma gyar</u>	

9. A születés helye: Brassó község.
10. Egyes- vagy ikerszületés-e? egyes, kettős, hármas, négyes vagy ötös.
11. Észrevételek: talált gyermek, valamely nyilvános intézetben született.

*) Ha a gyermek vallása szabályszerű megegyezés alapján jegyeztetett be, a vallás bejegyzése mellé be kell írni; hogy „Megegyezés folytán“.

A 4., 6., 7., 10. és 11. rovatokban a megfelelő szó aláhúzása által kell a választ megadni, a 8. rovatban pedig a megfelelő esetben a „természetes“ szót aláhúzni!

b) Minta.

Anyakönyvi kerület:

Házassági lap.

1. A házasságkötés ideje és a bejegyzés f. sz. :
1907. év, *nov.* hó, *12.* nap, *105.* folyószám.

2. Ha a házasság külföldön kötött, hol?

Ploesti (Románia)

3. A vőlegény neve : *Jakab Gergely*

4. Állás, foglalkozás :	Vőlegény : <i>önálló bérkocsis</i>	Menyasszony : <i>háztartásbeli</i>
5. Lakóhely (a házasság megkötése előtt)	<i>Ploesti</i>	
6. Vallás :	<i>r. kath.</i>	
7. A születés ideje	<i>1859. év okt. hó 15. nap.</i>	<i>1882. év aug. hó 12. nap.</i>
8. Családi állapot (a házasság megkötése előtt)	<i>nőtlen, özvegy, törv. elvált</i>	<i>hajadon, özvegy, törv. elvált</i>
9. a) Anyanyelv	<i>magyar</i>	
b) Ha nem magyar anyanyelvű, beszél-e magyarul?	<i>igen, — nem</i>	<i>igen, — nem</i>

10. A menyasszony atyjáak foglalkozása :

szabómester

11. Rokonsági kötelék : *elsőfoku unokatestvérek, nagybátya és unokahug, unokaöcs és nagynéni.*

12. Ha a házasulók különböző vallásúak vagy felekezeten kívül állók : jött-e létre köztük **szabályszerű** megegyezés a gyermekek vallása iránt s mily értelemben ?

A 8., 9/b. és 11. rovatokban a megfelelő szó aláhúzása által kell a választ megadni !

b) Minta.

Anyakönyvi kerület :

Házassági lap.

Karczagi
anyakönyvi
kerület.

1. A házasságkötés ideje és a bejegyzés f.-sz. :
1907. év, nov. hó, 11. nap, 48. folyó-szám.

2. Ha a házasság külföldön kötött, hol?

3. A vőlegény neve : *Szekula István*

4. Állás, foglalkozás :	Vőlegény : <i>Sz. h. a. középirtokosnak segítő családtagja</i>	Menyasszony : <i>önálló varrónő</i>
5. Lakóhely (a házasság megkötése előtt) :	<i>Kisujszállás</i>	<i>Karczag</i>
6. Vallás :	<i>ev. ref.</i>	<i>r. kath.</i>
7. A születés ideje :	<i>1880. év január hó 17. nap.</i>	<i>1882. év október hó 6. nap.</i>
8. Családi állapot (a házasság megkötése előtt) :	<i>nőtlen, özvegy, törv. elvált</i>	<i>hajadon, özvegy, törv. elvált.</i>
9. a) Anyanyelv :	<i>magyar</i>	<i>német</i>
b) Ha nem magyar anyanyelvű, beszéli-e magyarul?	<i>igen, — nem</i>	<i>igen, — nem</i>

10. A menyasszony atyjának foglalkozása :
butorgyári asztalos

11. Rokonsági kötelék : *elsőfoku unokatestvérek, nagybátya és unokahug, unokahug és nagynéné.*

12. Ha a házastulók különböző vallásúak vagy felekezeten kívül állók : jött-e létre közöttük **szabályszerű** megegyezés a gyermekek vallása iránt és mily értelemben?

A 8. 9/b. és 11. rovatokban a megfelelő szó aláhuzása által kell a választ megadni!

c) Minta.

Anyakönyvi kerület :

Halálozási lap.

1. A halotti anyak. bejegyzés f. száma : 34.
2. Az elhalt családi és utóneve :
Varga Györgyné
3. Vallása : r. kath.
4. Anyanyelve : magyar
5. Állása, foglalkozása : háztartás
6. Életkora :*) 41 év 7. Neme : férfi (fiu) vagy nő (leány).
8. Családi állapota : nőtlen, hajadon, házas, özvegy, törv. elvált.
9. Ha az elhalt keresettel nem birt vagy férjes nő volt, eltartójának, illetőleg férjének foglalkozása : pécsi sörgyárban pinczester
10. Ha az elhalt családi állapotára házasság (nős vagy férjes) volt :**)
 - a) a halál következtében megszűnt házasság melyik évben kötött? 1 890 évben;
 - b) e házasságból hány gyermek született (a halvaszülötteket is beszámítva)? 4
és hány van ezek közül életben? 3
 - c) az életben maradt házastárs életkora : 47 éves.
11. A halál ideje és helye : Magyarürög község, 1907 év nov. hó 30 nap.
12. A halottvizsgálati bizonyítványt orvos vagy nem orvos állította ki.
13. A halál oka (a halált előidéző betegség vagy halálok):
gyermekágy
14. Az elhunyt a halált okozó utolsó betegségben orvosi kezelésben részesült vagy nem részesült, — A kezelőorvos neve és lakóhelye :
Dr. Pintér Jenő Pécs
15. Eszrevételek : talált hulla, kórházban vagy más nyilvános intézetben halt meg. — Ez esetben helybeli lakos volt-e vagy mely más községből (és vármegyéből) való?

*) Egy hónapon alul : hány napos, 2 éven alul : hány hónapos, azon felül : hány éves.

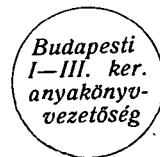
**) E kérdésekre a kórházban elhaltaknál nem kell okvetlenül válaszolni.

A 7., 8., 12., 14. és 15. rovatokban a megfelelő szó aláhuzása által kell a választ megadni!

c) Minta.

Anyakönyvi kerület:

Halálozási lap.

1. A halotti anyak. bejegyzés f. száma: 1465.
2. Az elhalt családi és utóneve: őzv. Kropák Sándorné
3. Vallása: ág. ev.
4. Anyanyelve: tót
5. Állása, foglalkozása: kőműves-napszámos
6. Életkora:*) 42 év 7. Neme: férfi (fiú) vagy nő (leány).
8. Családi állapota: nőtlen, hajadon, házas, özvegy, törv. elvált.
9. Ha az elhalt keresettel nem birt vagy férjes nő volt, eltartójának, illetőleg férjének foglalkozása: _____
10. Ha az elhalt családi állapotára házas (nős vagy férjes) volt:**) a) a halál következtében megszűnt házasság melyik évben kötöttet? — évben;
b) e házasságból hány gyermek született (a halvaszülötteket is beszámítva)? — és hány van ezek közül életben? _____
c) az életben maradt házastárs életkora: _____ éves.
11. A halál helye és ideje: Budapest község, 1907 év szept. hó 8 nap.
12. A halottvizsgálati bizonyítványt orvos vagy nem orvos állította ki.
13. A halál oka (a halált előidéző betegség vagy erőszakos halálok): baleset (villamos vasut elgázolta)
14. Az elhunyt a halált okozó utolsó betegségben orvosi kezelésben részesült vagy nem részesült. — A kezelő orvos neve és lakóhelye: _____
15. Észrevételek: talált hulla, kórházban vagy más nyilvános intézetben halt meg. —
Ez esetben helybeli lakos volt-e vagy mely más községből (és vármegyéből) való?
Budafok (Pest vm.)

*) Egy hónapon alul: hány hónapos, 2 éven alul: hány hónapos, azon felül: hány éves.

**) E kérdésekre a kórházban elhaltaknál nem kell okvetlenül válaszolni.

A 7., 8., 12., 14. és 15. rovatokban a megfelelő szó aláhuzása által kell a választ megadni!

c) Minta...

Anyakönyvi kerület:

Halálozási lap.

Volkányi
anyakönyvi
kerület.

1. A halotti anyak. bejegyzés f. száma : 28.
2. Az elhalt családi és utóneve :
Schneller József
3. Vallása : ev. ref.
4. Anyanyelve : német
5. Állása, foglalkozása : —
6. Életkora : *) 3 év 7. Neme : férfi (fiú) vagy nő (leány).
8. Családi állapota : nőtlen, házas, özvegy, törv, elvált.
9. Ha az elhalt keresettel nem birt vagy férjes nő volt, eltartójának, illetőleg férjének foglalkozása : atyja középbirtokos sz. h. a.
10. Ha az elhalt családi állapotára házas (nős vagy férjes) volt :**)
 - a) a halál következtében megszűnt házasság melyik évben kötöttet ? 1 — évben ;
 - b) e házasságból hány gyermek született (a halvaszülötteket is beszámítva ? — és hány van ezek közül életben ? —
 - c) az életben maradt házastárs életkora : — éves.
11. A halál helye és ideje : Volkány község, 190. 7 év decz. hó 4 nap.
12. A halottvizsgálati bizonyítványt orvos vagy nem orvos állította ki.
13. A halál oka (a halált előidéző betegség vagy erőszakos halálok) :
szamárhurut
14. Az elhunyt a halált okozó utolsó betegségben orvosi kezelésben részesült vagy nem részesült. — A kezelő orvos neve és lakóhelye :
Dr. Czell János Feketealom
15. Észrevételek : talált hulla, kórházban vagy más nyilvános intézetben halt meg. — Ez esetben helybeli lakos volt-e vagy mely más községből (és vármegyéből) való ?

*) Egy hónapon alul : hány napos, 2 éven alul : hány hónapos, azon felül : hány éves.

**) E kérdésekre a kórházban elhaltaknál nem kell okvetlenül válaszolni.

A 7., 8., 12., 14. és 15. rovatokban a megfelelő szó aláhuzása által kell a választ megadni!

c) Minta.

Anyakönyvi kerület:

Halálozási lap.

1. A halotti anyak. bejegyzés f. száma: 83.
2. Az elhalt családi és utóneve:
Kelemen László
3. Vallása: r. kath.
4. Anyanyelve: magyar
5. Állása, foglalkozása: földmivelési napszámos
6. Életkora: *) 51 év 7. Neme: férfi (fiu) vagy nő (leány).
8. Családi állapota: nőtlen, hajadon, házas, özvegy, törv. elvált.
9. Ha az elhalt keresettel nem birt vagy férjes nő volt, eltartójának, illetőleg férjének foglalkozása: _____
10. Ha az elhalt családi állapotára házas (nős vagy férjes) volt: **)
- a) a halál következtében megszűnt házasság melyik évben kötött? 1 881 évben;
- b) e házasságból hány gyermek született (a halvaszülötteket is beszámítva)? 7
és hány van ezek közül életben? 3
- c) az életben maradt házastárs életkora: 47 éves.
11. A halál helye és ideje: Monor község, 190 7 év nov. hó 11 nap.
12. A halottvizsgálati bizonyítványt orvos vagy nem orvos állította ki.
13. A halál oka (a halált előidéző betegség vagy erőszakos halálok):
elmebaj
14. Az elhunyt a halált okozó utolsó betegségben orvosi kezelésben részesült vagy nem részesült. — A kezelő orvos neve és lakóhelye:
Dr. Szabó Károly Monor
15. Észrevételek: talált hulla, kórházban vagy más nyilvános intézetben halt meg. —
Ez esetben helybeli lakos volt-e vagy mely más községből (és vármegyéből) való?

*) Egy hónapon alul: hány napos, 2 éven alul: hány hónapos, azon felül: hány éves.

**) E kérdésekre a kórházban elhaltaknál nem kell okvetlenül válaszolni.

A 7., 8., 12., 14. és 15. rovatokban a megfelelő szó aláhuzása által kell a választ megadni!

d) Minta.

A törvényhatóság (vármegye
vagy törvényhatósági jogú
város) neve:

Baranya

Anyakönyvi kerület:

Orvosi Értesítő.

1. Az elhalálozás hónapja, napja és a halotti anyakönyvi bejegyzés folyó száma:

XI/30.

34.

2. Az elhalt családi és utóneve? *Varga Györgyné*

3. Az elhunyt lakóhelye (a község neve)? *Magyarűrög*

4. Az elhunyt életkora (betöltött életidő és pedig ha egy hónapon alul: hány napos,
ha két éven aluli: hány hónapos és ha azon felüli: hány éves)?
napos, vagy — hónapos, vagy 41 éves?

5. A kezelő orvos neve? *Dr. Pintér Jenő*

6. A halált okozó betegség vagy erőszakos halálok neve a kezelőorvos kórisméje
szerint? *Placenta praevia*

7. A kezelő orvos esetleges egyéb megjegyzése: *)

Kelt *Pécs* 1907 évi *december* hó *6* nap.

Dr. Pintér Jenő.

(a kezelőorvos aláírása.)

*) A fejezeteket s az 1—5. kérdéseket az anyakönyvvezető, a 6—7. rovatokat pedig a kezelő orvos tölti ki.

Utasítás.

1. Az Orvosi Értesítő minden oly haláleset alkalmával töltendő ki, amidőn az elhunyt a halált okozó utolsó betegségében orvosi kezelésben részesült, de a halottvizsgálati bizonyítványt nem orvos, hanem képesített halottkém vagy a halottvizsgálattal megbízott községi előjárósági tag töltötte ki, vagy amidőn halottvizsgálati bizonyítvány egyáltalában nem állítottatott ki.

2. Az Orvosi Értesítő fejrovatait, továbbá az 1—5. alatt foglalt kérdéseke. az anyakönyvvezető tölti ki; a 6. és esetleg a 7. rovat kitöltése, nemkülönben bejegyzett adatoknak aláírás által való hitelesítése az illető kezelő orvos feladatát

A 7. rovat csak az esetben töltendő ki, ha a kezelő orvosnak tényleg valami érdemleges megjegyezni valója van, pl. „a betegség megállapítása kétséges, mert a kezelés nagyon rövid ideig tartott“, stb.

3. Az elhalálozás idejének és a halotti anyakönyvi bejegyzés folyószámának megjelölésére elegendő — az évszám kitüntetése nélkül — csupán a hónapot és napot törtszám alakjában jelezni s a bejegyzés folyószámát aláírni. Pl. ha szeptember hó 11. napján történt és a halotti anyakönyvbe 85. sz. alatt bejegyzett halálesetről van szó, ez egyszerűen így jelezhető: $\frac{IX11}{85}$

4. Az anyakönyvvezető az Orvosi Értesítőt a statisztikai lappal egyidejűleg tölti ki s az egy-egy nap kitöltött Orvosi Értesítőket a statisztikai hivatal által rendelkezésére bocsátott borítékok felhasználásával s egy-egy statisztikai hivatalra szóló borítékkal együtt naponkint elküldi az illető kezelő orvosok czimére.

5. A kezelő orvos az általa kitöltött és aláírással hitelesített Orvosi Értesítőket, a rendelkezésére bocsátott, e czélra szolgáló borítékok felhasználásával esetről-esetre a magyar kir. központi statisztikai hivatalhoz küldi be, ahol azok adatai a halálozási statisztikai lapok adatainak kiegészítésére és helyesbitésére fognak felhasználhatni.

6. A halálozási statisztika hiányainak az Orvosi Értesítők útján való kiegészítése és helyesbitése a m. kir. központi statisztikai hivatalnak az országgyűlés által elfogadott munkatervén alapulván, az Orvosi értesítők begyűjtése az 1897: XXXV. t.-czikk hatálya alatt áll, melynek 9. §-a értelmében magánszemélyek is kötelesek a munkatervben ielemlyített statisztikai adatokat szolgáltatni. Ugyanezen törvény 11. §-a szerint: „Amely adatok megfelelő hivatalos felszólítás után a mulasztás kellő és elfogadható indokolása nélkül be nem szolgáltatnak, azokat a központi statisztikai hivatal a mulasztást okozók költségére a helyszínén gyűjtheti be.“ A 13. §. értelmében pedig: „Aki tudva hamis vagy valótlan statisztikai adatokat vall be, vagy a jelen törvény szerint beszolgáltatandó statisztikai adatok beszolgáltatását a szabályszerű felszólítás jogerőre emelkedése után megtagadja, kihágást követ el s annyiszor, amennyiszor 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

d) Minta.

A törvényhatóság (vármegye
vagy törvényhatósági jogú
város) neve:

Pestmegye.

Anyakönyvi kerület:

Orvosi Értesítő.

1. Az elhalálozás hónapja, napja és a halotti anyakönyvi bejegyzés folyó-száma:

XI. 11.

83.

2. Az elhalt családi és utóneve? *Kelemen László*

3. Az elhunyt lakóhelye (a község neve)? *Monor*

4. Az elhunyt életkora (betöltött életidő és pedig, ha egy hónapon aluli: hány napos, ha két éven aluli: hány hónapos és ha azon felüli: hány éves)? *—*
napos, vagy *—* hónapos, vagy *51* éves?

5. A kezelő orvos neve? *Dr. Szabó Károly*

6. A halált okozó betegség vagy erőszakos halálok neve a kezelőorvos kórisméje szerint? *gerincz-velőbénulás*

7. A kezelőorvos esetleges egyéb megjegyzése:*)

Kelt *Monor* 1907. évi *november* hó *15* nap.

Dr. Szabó Károly.

(a kezelőorvos aláírása.)

*) A fejezeteket s az 1—5. kérdéseket az anyakönyvvezető, a 6—7. rovatokat pedig a kezelő orvos tölti ki.

Utasítás.

1. Az Orvosi Értesítő minden oly haláleset alkalmával töltendő ki, amidőn az elhunyt a halált okozó utolsó betegségében orvosi kezelésben részesült, de a halottvizsgálati bizonyítványt nem orvos, hanem képesített halottkém vagy a halottvizsgálattal megbízott községi előljárósági tag töltötte ki, vagy amidőn halottvizsgálati bizonyítvány egyáltalában nem állítottatott ki.

2. Az Orvosi Értesítő fejrovatait, továbbá az 1—5. alatt foglalt kérdéseket az anyakönyvvezető tölti ki; a 6. és esetleg a 7. rovat kitöltése, nemkülönben a bejegyzett adatoknak aláírás által való hitelesítése az illető kezelő orvos feladata.

A 7. rovat csak az esetben töltendő ki, ha a kezelő orvosnak tényleg valami érdemleges megjegyezni valója van, pl. „a betegség megállapítása kétséges, mert a kezelés nagyon rövid ideig tartott“, stb.

3. Az elhalálozás idejének és a halotti anyakönyvi bejegyzés folyószámának megjelölésére elegendő — az évszám kitüntetése nélkül — csupán a hónapot és napot törtszám alakjában jelezni s a bejegyzés folyószámát aláírni. Pl. ha szeptember hó 11. napján történt és a halotti anyakönyvbe 85. sz. alatt bejegyzett halál- esetről van szó, ez egyszerűen így jelezhető: $\frac{IX|11}{85}$

4. Az anyakönyvvezető az Orvosi Értesítőt a statisztikai lappal egyidejűleg tölti ki s az egy-egy nap kitöltött Orvosi Értesítőket a statisztikai hivatal által rendelkezésére bocsátott borítékok felhasználásával s egy-egy statisztikai hivatalra szóló borítékkal együtt naponkint elküldi az illető kezelő orvosok czimére.

5. A kezelő orvos az általa kitöltött és aláírással hitelesített Orvosi Értesítőket, a rendelkezésére bocsátott, e célra szolgáló borítékok felhasználásával esetről- esetre a magyar kir. központi statisztikai hivatalhoz küldi be, ahol azok adatai a halálozási statisztikai lapok adatainak kiegészítésére és helyesbitésére fognak felhasználtni.

6. A halálozási statisztika hiányainak az Orvosi Értesítők útján való kiegészítése és helyesbitése a m. kir. központi statisztikai hivatalnak az országgyűlés által elfogadott munkatervén alapulván, az Orvosi értesítők begyűjtése az 1897: XXXV. t.-czikk hatálya alatt áll, melynek 9. §-a értelmében magánszemélyek is kötelesek a munkatervben teiemlített statisztikai adatokat szolgáltatni. Ugyanezen törvény 11. §-a szerint: „Amely adatok megfelelő hivatalos felszólítás után a mulasztás kellő és elfogadható indokolása nélkül be nem szolgáltatnak, azokat a központi statisztikai hivatal a mulasztást okozók költségére a helyszínén gyűjtheti be.“ A 13. §. értelmében pedig: „Aki tudva hamis vagy valótlan statisztikai adatokat vall be, vagy a jelen törvény szerint beszoigáltatandó statisztikai adatok beszoigáltatását a szabályszerű felszólítás jogerőre emelkedése után megtagadja, kihágást követ el s annyiszor, amennyiszor 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Népmozgalmi statisztikai vizsgálatok jegyzőkönyve.

vármegye

tj. város

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett 19...évi hó n.....

mint a m. kir. központi statisztikai hivatal kiküldöttje által a
.....i állami anyakönyvi hivatalban teljesített statisztikai vizsgálat
alkalmával.

1. Az anyakönyvvezető neve, állása ?
2. Ha az anyakönyvi személyzet több egyénből áll, ki vezeti a születési, a házassági és a halotti anyakönyvet s ennek folytán ki a felelős a házassági, ki a születési és ki a halálzási statisztikai lapok kitöltéséért ?
3. Az anyakönyvi hivatalnak a szükséges statisztikai nyomtatványokból van-e elegendő készlete és a nyomtatványok rendben vannak-e tartva ? A statisztikára vonatkozó fontosabb rendeletek kéznél vannak-e ?
4. A statisztikai lapok az anyakönyvi bejegyzéssel egyidejűleg, illetve az anyakönyvi bejegyzést megelőzőleg töltetnek-e ki ?
5. Az összes anyakönyvi bejegyzésekről vannak-e statisztikai lapok kiállítva ? Ha nincsenek, mely anyakönyvnek minő folyószámu lapjai hiányoznak ?
6. A mulasztást az anyakönyvvezető mivel indokolja ?
7. Nincsenek-e visszamaradt statisztikai lapok a hó 8-ika előtt történt bejegyzésekről ?
8. Hány és milyen folyószámu statisztikai lapok vizsgáltak meg ?
 - a) születési,
 - b) házassági,
 - c) halálzási.
9. A statisztikai lapok az anyakönyvi bejegyzések folyószámai szerinti rendben vannak-e kezelve ?
10. A statisztikai lapok adatai megfelelnek-e a vonatkozó anyakönyvi bejegyzések adatainak ?

11. A statisztikai lapok folyószámai megfelelnek-e a vonatkozó anyakönyvi bejegyzések folyószámainak ?

12. Mely kórházak, szülőházak és egyéb írásbeli bejelentésre jogosult intézetek vannak az anyakönyvvezető kerületében ?
Ezeknek adatszolgáltatása megfelel-e a követelményeknek ?

Ha nem, mely hiányok voltak észlelhetők az adatszolgáltatásban s mily intézkedést tett ezek ellenében az anyakönyvvezető, esetleg mily intézkedések volnának szükségesek ?

13. Természetes apa által elismert gyermekek statisztikai lapján az apára vonatkozó adatok ki vannak-e töltve ?

14. Ha oly újszülött anyakönyveltetik, akinek szülői ugyanazon anyakönyvi kerületben kötötték a házasságot, az újszülött statisztikai lapján foglalt adatok nincsenek-e ellentétben a házassági anyakönyvi bejegyzés adataival ?

15. Ha oly elhunyt anyakönyveltetik, akinek születése ugyanazon kerület anyakönyvében jegyeztetett be, az elhunyt statisztikai lapján foglalt adatok nincsenek-e ellentétben a születési anyakönyvi bejegyzés adataival ?

16. A statisztikai lapokból kiteszöveg a hitfelekezétek megjelölésére a törvényszerű kifejezések használtak-e ? Tisztában van-e az anyakönyvvezető a vegyes házasságból és felekezeten kívüliek házasságából származott gyermekek vallásának bejegyzését illetőleg az 1894 : XXXII. t.-cz. rendelkezéseivel ?

17. Az anyanyelv bejegyzésénél szem előtt tartja-e az anyakönyvvezető az utasításnak azon pontját, mely szerint ezen adatokat a felek saját bevallása alapján és minden befolyástól menten kell bejegyezni ?

18. Az életkor bejegyzésénél tekintettel van-e az anyakönyvvezető arra, hogy mindig a betöltött korévek jegyeztessenek be ? Minő eljárás követtetik az életkorra vonatkozó bevallások helyességének ellenőrzése érdekében ?

Két éven aluli gyermekek életkorának bejegyzése az előírt szabályossággal történik-e ?

19. A foglalkozási viszonyoknak a statisztikai lapokra való bejegyzésénél követi-e az anyakönyvvezető a statisztikai hivatal által kiadott utasításokat ?

Tisztában van-e az anyakönyvvezető a foglalkozási viszonyok megjelölésével :

- a) az értelmiségi,
- b) az őstermelői,
- c) az ipari, kereskedelmi foglalkozásoknál,
- d) a napszámosok,
- e) házi cselédek, cselédek, szolgák, kocsisok,
- f) a nők,

- g) a járadékosok foglalkozásánál,
h) egyéb foglalkozásoknál.

20. Az anyakönyvi kerület mely községeiben állapítja meg orvos-halottkém és hol nem orvos-halottkém a halálokat?

A halálokok bejegyzése az 54.919/95. sz. a. kelt belügy-miniszteri utasítás alapján történik-e?

a) az orvos-halottkém által?

b) a nem orvos-halottkém által megállapított halálokoknál?

Az e tekintetben mutatkozó hiányok orvoslására az anyakönyvvezető mily intézkedéseket tett? Esetleg mily intézkedések volnának szükségesek?

21. Ha a halál okát nem orvos-halottkém állapítja meg, de az elhunytat utolsó betegségében orvos kezelte, az Orvosi Értesítő szabályszerűen kiállítatik-e?

Az orvosok adatszolgáltatása az anyakönyvvezető tudomása szerint megfelelő-e?

22. Tisztában van-e az anyakönyvvezető azzal, hogy a halálozási lapon az elhunyt házastársára és gyermekeire vonatkozó adatok mikor jegyzendők be?

Mily intézkedéseket tett arra, hogy e kérdésekre szabatos válaszok legyenek nyerhetők?

23. Tisztában van-e az anyakönyvvezető azzal, hogy mely utólagos bejegyzésekről kell statisztikai lapot kitölteni? Az év folyamán történt összes ily bejegyzésekről tényleg állított-e ki statisztikai lapokat és szabályszerűen töltötte-e ki azokat?

24. A vizsgálatot teljesítő egyéb észrevételei:

25. Az anyakönyvvezető megjegyzései:

Kelt mint fent.

s. m. kir. központi statisztikai hivatal kiküldöttje

anyakönyvvezető.

A halál okának a halottvizsgálati bizonyítványba való bejegyzése tárgyában kibocsátott 54.919/1895. B. M. sz. rendelet függeléke.*)

I.

Azon halálokok kimutatása,

a melyeket képesített (azaz nem-orvos) halottkémeknek, valamint a halottkémi teendők végzésével megbízott községi előljárásági tagoknak, a halál okának a halottvizsgálati bizonyítványba való bejegyzése alkalmával használni kell.

1. Veleszületett gyengeség.
2. Görcsök.
3. Gyermek-aszály.
4. Gyermekek hasmenése.
5. Ázsiai kolera.
6. Vérhas.
7. Roncsoló toroklob (Diphtheria). Torokgyík (Croup).
8. Kanyaró (Veres himlő).
9. Szamárhurut.
10. Vörheny (Skarlát).
11. Hólyagos himlő.
12. Hasi hagymáz (Typhus).
13. Kiütéses hagymáz (Petecses).
14. Orbánc.
15. Pokolvar.
16. Gyermekágy.
17. Veszettség (Viziszony).
18. Tüdőgümőkór (Tüdővész, hektika).
19. Tüdőgyulladás, mellhártyagyulladás.
20. Gutaütés.
21. Vizibetegség.
22. Sérvek (Szakadás).
23. Elmebaj.
24. Aggkori végkimerülés.
25. Öngyilkosság (megnevezendő az öngyilkosság módja is, például: öngyilkosság lövés, vízbeugrás, akasztás, mérgezés által stb.).
26. Gyilkosság (megnevezendő annak módja is, például: lelövés, megfojtás, agyonütés stb.).
27. Baleset (megnevezendő annak módja is, például: vízbefulás, mérgezés, lezuhanás, elgázoltatás, agyonnyomatás stb.).

II.

Halálokok kimutatása

az orvos halottkémek számára.

Fertőző betegségek.

- Himlő, Variola.
 } Be volt-e oltva?
 } Nem volt beoltva?
 } Bizonytalan.
- Bárányhimlő.
 Kanyaró. Morbilli.
 Vörheny. Scarlatina.
 Kiütéses hagymáz (foltos hagymáz). Typhus exanthematicus.
 Visszatérő láz. Febris recurrens.
 Influenza.
 Szamárhurut. Tussis convulsiva.
 Fültőmirigylob, járványos. Parotitis epidemica.
 Diphtheria.
 Agy- és gerincvelő-gyulladás, járványos. Meningitis cerebrospinalis epidemica.
 Hasi hagymáz, bélhagymáz. Typhus abdominalis.
- Cholera.
 Bélhurut (fertőzeti), nyári hasmenés. Diarrhoea epidem. Cholera nostras.
 Gyermekek hasmenése. Cholera infantum.
 Vérhas. Dysenteria.
 } Váltóláz. Febris intermittens; f. malarica.
 } Malaria.
- Veszettség (viziszony). Hydrophobia.
 Takonykór. Malleus.
 Gümőkór. Tuberculosis. a) Tüdőgümőkór, tüdővész. b) Bélgümősödés. Tabes mesaraica. c) Agyhártyagümősödés. Heveny agyvízkór. Hydrocephalus acutus. d) Csontgümősödés. Caries tuberc. e) Bőrgümősödés, bőrfarkas. Lupus. f) Egyéb gümőkóros, görvélykóros betegség.
- Bujakór. Syphilis.
 Fertőző hugycsőlob következményei.
 Pokolvar, lépfene. Anthrax, carbunculus.

*) Lásd R. T. 1895. II. köt. 56. I.

Orbánc. Erysipelas, phlegmone.
 Genyvesvérűség, evesvérűség. Pyaemia. Septicaemia.
 Gyermekágyi láz. Febris puerperalis.
 Dermedés. Tetanus (fertőzésből eredő).
 Egyéb (névszerint).

II. Élősdiek okozta betegségek.

Szájpenész. Soor.
 Sugárgomba-betegség. Actinomycosis.
 Hólyagféreg, burkonyféreg. Hydatides-Echinococcus.
 Más élősd okozta betegség (névszerint).

III. Rossz indulatu daganatok.

Rák.
 Egyéb (névszerint).

IV. Alkati betegségek.

Heveny csúsz és következményei.
 Megrögzött csúsz és következményei.
 Kőszvény.
 Angolkór.
 Purpura haemorrhagica.
 Anaemia. Chlorosis. Leucocythaemia.
 Cukorvizelés. Diabetes mellitus.
 Haemophilia.
 Egyéb (névszerint).

V. Táplálkozásból eredő betegségek.

Gyermekaszály. Eléhezés anyatej hiányából.
 Atrophia infantum.
 Súly. Scorbut.
 Szeszmergezés. Alkoholismus.
 Delirium tremens.
 Egyéb (névszerint).

VI. Fejlődési hiányok.

Koraszületés.
 Veleszületett gyengeség. Debilitas congenita.
 Atelektasia.
 Cyanosis.
 Spina bifida.
 Anus imperforatus.
 Farkastorok.
 Aggkori végkimerülés, clagulás.
 Egyéb (névszerint).

VII. Az Idegrendszer betegségei.

Agy-, agyhártyagyulladás.
 Gutaités, véres agyguta.
 Agylágyulás.
 Féloldali, agyi bénulás. Hemiplegia.
 Gerincvelő-bénulás. Paraplegia.

Paralysis agitans.
 Elmebajosok bénulása.
 Chorea.
 Nehéznyavalya. Epilepsia.
 Görcsök, rángások (csecsemőknél). Convulsiones.
 Laryngismus stridulus.
 Dermedes, állgörcs (nem fertőzött). Tetanus, trismus idiopathicus.
 Basedow-kór.
 Egyéb (névszerint).

VIII. Érzékszervek betegségei.

Füllob, fülfolys. Otitis. Otorrhoea.
 Orrbetegségek, orrvérzés.
 Szemnek betegségei.
 Egyéb (névszerint).

IX. A vérkeringés szerveinek betegségei.

Szervi szivbaj. Endocarditis.
 Szivburoklob. Pericarditis.
 Szivtultengés.
 Angina pectoris.
 Szivhűdés, szivbénulás. Syncope.
 Értágulás, érrepedés. Aneurysma.
 Aggkori úszók. Gangraena senilis.
 Embolia. Thrombosis.
 Phlebitis.
 Varicositas.
 Egyéb (névszerint).

X. Lélekzőszerv betegségei.

Légcsőgyulladás. Laryngitis.
 Croup (nem fertőzött).
 Hörggyulladás. Bronchitis.
 Tüdőgyulladás.
 Mellhártyagyulladás.
 Tüdőlégdaganat. Nehézlégzés. Emphysema.
 Asthma.
 Egyéb (névszerint).

XI. Emésztőszervek betegségei.

Szájgyulladás. Stomatitis.
 Bárzsing-elzáródás.
 Emésztési zavarok. Dyspepsia.
 Vérhányás. Haematemesis.
 Gyomorhaj.
 Bélfuror, béllob. Enteritis (nem fertőzött).
 Bélfekélyedés. Bélátfuródás.
 Bélzáródás. Bélsárhányás. Ileus.
 Bélcavarodás. Strangulatio intestini. Volvulus.
 Béltüremlés. Intussusceptio.
 Sérvek. Herniae.
 Bélsipoly. Fistula intest.
 Hashártyagyulladás.

Vizi betegség. Hasvizkór.
Epekövek.
Májzsugorodás. Cirrhosis hepatis.
Májzsorvadás. Atrophia hepatis.
Egyéb (névszerint).

XII. Mirigyek betegségei.

Nyirkmirigyrendszer betegségei (nem fertőzettek).
Lépbetegségek.
Bronchocele.
Addison-kór.
Egyéb (névszerint).

XIII. Hugyszervek betegségei.

Vesegyulladás, heveny. Nephritis acuta.
Bright-kór. Fehérje-vizelés. Morbus Brightii.
Albuminuria.
Hugyvérűség. Uraemia.
Hugyrekedés. Oppressio urinae.
Hugykő.
Vérvizelés. Haematuria.
Hugyhólyag és a prostata betegségei.
Egyéb (névszerint).

XIV. A nemzőszervek betegségei.

Petefészek betegségei.
Méh és hüvely betegségei.
Havi vérzés zavarai.
Medencetályog. Abscessus pelvis.
Gát-tályog. Abscess perinaei.
Mony, herék és herczacskó betegségei.
Egyéb (névszerint).

XV. Szülésből származó betegségek.

Gyermekágyban	{	Elvetelés, koraszülés folytán haláleset.
		Elvérzés.
		Placenta praevia.
		Mania puerperalis.
		Ecclampsia, convulsiones puerperales.
		Phlegmasia dolens.
		Egyéb (névszerint).

XVI. Csontok betegségei.

Csontszu (nem gümös), csontüszkösödés. Caries Necrosis.
Csont-, csonthártyagyulladás. Ostitis. Periostitis.
Phosphoros csontüszkösödés. Necrosis phosphorica.
Csontlágylulás. Osteomalacia.
Egyéb (névszerint).

XVII. A bőr betegségei.

Felfekvés.
Alsózárfekély.
Bőralatti kötőszövet lobja (nem fertőzött).
Cellulitis.
Eccema.
Pemphigus.
Egyéb (névszerint).

XVIII. Halál baleset folytán.

Sérülések, rázkódások, zuzódások.
Szúrás, sebzés.
Lövés.
Égetés, leforrázás, maróanyaggal leöntés.
Mérgezés.
Vizbefuladás.
Egyéb fuladás (névszerint).
Villámsujtás.
Eléhezés.
Megfagyás
Egyéb (névszerint).

XIX. Öngyilkosság.

Szúrás, sebzés.
Lövés.
Lezuhanás, leugrás.
Mérgezés.
Vizbefuladás.
Felakasztás.
Egyéb (névszerint).

XX. Gyilkosság.

Sebesítés.
Lövés.
Mérgezés.
Megtöjtés.
Egyéb (névszerint).

XXI. Birói kivégzés.

XXII. Bizonytalan eredetű erőszakos halál.

Sérülés, zuzódás, lezuhanás.
Szúrás, sebzés.
Lövés.
Égetés.
Mérgezés.
Vizbefuladás.
Egyéb (névszerint).

XXIII. Meg nem állapítható halálokok.

Rögtönös halál, meg nem állapítható okból.
Halál meg nem állapítható betegség folytán.